

ERDEI PÉTER AZ ÉNEKKAROK ÉRTÉKÉRŐL, A FIATAL KOROSZTÁLY MEGSZÓLÍTÁSÁRÓL

Fél évszázada irányít kórusokat, s idén nyáron egy különleges együttes élére állt, hiszen a Nemzeti Ifjúsági Kórus* életre hívásában, valamint koncertturnéjában vett részt. Erdei Péterrel, aki 34 éven keresztül volt a kecskeméti Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet igazgatója, s több vezető kórust irányított sok esztendőn keresztül, a hazai helyzetről, valamint a közös éneklés hatásairól beszélgettünk. A karnagy úgy véli, bár településenként más a helyzet, az, hogy ilyen sok tehetséges fiatal jelentkezett és adott nagy sikerű hangversenyeket, bizakodásra ad okot, akárcsak az, hogy az állami támogatásnak köszönhetően egyre több iskolában születnek kórusok. Persze, azért a vészharang kongatását nem szabad abbahagyni, hiszen Kodály országában még mindig kevés az éneklés...

- *A Nemzeti Ifjúsági Kórus kapcsán, amelyet a Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet indított útjára, meglepődve olvastam, milyen sokan jelentkeztek már a válogatóra is...*
- Így igaz, rengeteg volt az érdeklődő, kétszer annyi aspiráns, mint ahány végül a kórusban helyet kapott. S kellemes meglepetésként minden szólamba találtunk kiváló énekeseket, akik között akadtak zeneakadémisták, pályakezdő hangszeres tanárok, de érkeztek orvostanhallgatók, matematikusok, nyelvtanárok és más foglalkozásúak is...
- *Pedig az utóbbi években sokan kongatták a hazai kórusmozgalom fölött a vészharangot...*
- Azért a vészharangkongatásnak még mindig ideje van. Ha összegzem a helyzetet, azt kell mondjam, akadnak az országban mindenütt - az ifjúsági és a felnőtt - kórusok között kiválóak, ha azonban a derékhadat nézem, akkor az utóbbi három évtizedben egyfajta visszaesés volt tapasztalható. A rendszerváltást követő években különösen azért, mert az iskolavezetők, s az azokat fenntartó önkormányzatok önállóan döntöttek arról, hogy egy-egy intézmény miképpen specializálódjon. Begyűrűztek a divatos irányzatok, s így a nyelvekre, a számítástechnikára, az utóbbi időben pedig az egészségmegőrzésre fordítottak figyelmet. Ez rendben is volna, de emiatt sok helyen az általános zenei nevelés és a kórusok is némileg háttérbe szorultak... S éppen emiatt a lefelé ívelő tendencia miatt döntött úgy a Kodály-évben az Emberi Erőforrások Minisztériuma által összehívott szakértői bizottság, hogy a zenét, az éneket apránként visszavezeti az iskolába. Ezért születtek a pályázati lehetőségek, s a támogatásokból az iskolák új

énekkarokat alapíthatnak, az elnyert pénzből pedig mód nyílik kottavásárlásra vagy akár utazások finanszírozására is.

- *Idén a zeneiskolák ugyancsak életre hívhatnak kórusokat, nekik szintén jut a pénzből.*
- Igen, egyébként Észak- és Nyugat-Európában már évtizedekkel ezelőtt tapasztaltam, hogy zeneiskolák, vagy éppenséggel más irányú művészeti iskolák is működtetnek énekkart. Ráadásul azok a fiatalok, akik hangszert tanulnak, esetenként jobban tudnak kottát olvasni, így gyorsabban haladhatnak, könnyebben meg tudják tanulni az új kórusműveket. Arról nem is beszélve, hogy az éneklésnek is van egy hangszereszerű oldala...
- *Pauk György emlegette az egyik interjúnkban, hogy énekelni kell a hegedűvel.*
- Minden hangszerrel. Elég csak Toscaninit idézni, aki annak idején a New York-i Filharmonikusokkal próbálva állandóan azt mondogatta, hogy ‘cantare, cantare!’, azaz énekelni, énekelni. A hangszeren is egy dallamot kell létrehozni, ez persze természetesebb az énekhanggal. Kóruskarnagyként egyébként én is mindig azt mondogatom, hogy az énekkar is egy hangszer, de nehezebb rajta „játszani”, mert szuverén egyének közösségéből épül fel, akiket közös nevezőre kell hozni a karnagnak ahhoz, hogy a kórusmű valóban művészi alkotásként szólalhasson meg.
- *Egy korábbi beszélgetésünkben azt is hozzátette, hogy a karnagnak az együttesből mindennap meg kell faragnia a maga hangszerét.*
- Minden próbán újra és újra kell faragni. De nemcsak az alaphangzást, hanem ezen túlmenően minden egyes dallamvonalat, minden egyes harmóniát, hiszen minden kórusműnek van vertikális és lineáris vetülete. Így kezdtük a munkát 2018. július közepén a Nemzeti Ifjúsági Kórusal is. Ketten voltunk karnagyok Nemes László Norbert kollégámmal. El kell mondjam, hogy az alap gondolat is Kecskemétről származott, hiszen annak idején 1982-ben, Kodály Zoltán születésének 100. évfordulója előtt tisztelegve – alapítottunk először nemzetközi énekkart a nyári Kodály szeminárium idején, s ez a kezdeményezés akkor annyira sikeres volt, hogy a következő években több alkalommal meg is kellett ismételni. Most azonban az az elgondolás vezetett minket, hogy kizárólag magyar fiatalokból állítsuk össze az együttest, s érkeztek is jelentkezők a Kárpát-medence minden magyar lakta vidékéről. Úgy tűnik, vonzó volt a meghirdetés, Kodály neve, illetve maga a zenei program, amit elsöprő többségében magyar zeneszerzők darabjaiból állítottunk össze. Természetesen Kodály művei nem maradhattak ki a műsorból, de

megszólalt két, erre az alkalomra írott új kórusmű is, Varga Judit és Orbán György tollából.

NEMZETI IFJÚSÁGI KÓRUS

ZENEAKADÉMIA
KODÁLY INTÉZET

A csoportkép közepén Erdi Péter (balra) és Nemes László Norbert karnagy

Az első próba Erdi Péterrel (2:19)

<https://www.youtube.com/watch?v=TbC4vYU7MWI>

Úgy gondolom, az eddigieken túl az is vonzotta a fiatalokat, hogy az egyhetes intenzív felkészülés után hangversenykörútra indult a Nemzeti Ifjúsági Kórus. Ezt a felkészülést úgy kell elképzelni, hogy a 62 énekes egy kényelmes szállodai környezetben – de mégiscsak összezárva – dolgozott a két karnaggal, szinte „éjjel-nappal”. Ennek a munkának köszönhetően rövid idő alatt egy igencsak ütőképes, nagyszerű énekkar vált belőlük, s műsorunkat öt helyszínen: Keszthelyen, Bécsben, Galántán, Budapesten a Pesti Vigadóban, valamint Kecskeméten a Nagytemplomban mutathattuk be. Mindenütt telt házak előtt, kitüntetően nagy sikert aratva léphettünk pódiumra, így azt kell mondjam, a jó minőségű kóruszenének igenis van közönsége, s egyben megszületett „A” Nemzeti Ifjúsági Kórus! Kodály gyermekkora helyszínén, Galántán, a felvidéki magyar közönségnek adott hangverseny különösen megindító sikert hozott! Egyébként a teljes hangversenyműsort rögzítettük, hamarosan megjelenik a CD is.

Koncert Galántán Erdi Péter vezényletével

- *Lesz folytatás?*
- A búcsúzáskor a fiatalok egy emberként fejezték ki reményüket, akaratukat arra nézve, hogy ez ne csak egy egyszeri lehetőség maradjon. Úgy gondolom, ha valakit megérint a minőség és az alkotás közös öröme, az olyan, mint egy szenvedély, újra meg újra át akarja élni az ember! Bármerre jártunk, a közönség mindenütt azzal búcsúzott, hogy „ugye lesz folytatás?” Mi azon dolgozunk jelenleg is, hogy erre valóban legyen lehetőség. Jó volna, ha minden nyáron megismételhetnénk ezt a fajta közös munkát és a hangversenyeket! Hiszen az lenne a cél, hogy a Nemzeti Ifjúsági Kórus a kortárs magyar zeneszerzők műveit műsorra tűzve bejárja a Kárpát-medence magyarlakta vidékeit, s terjessze a magyar kórusművészet értékeit, példát mutasson a fiataloknak az éneklés szeretetéből, a közösség alkotó erejéből, ezzel serkentve az utánpótlást, az éneklés szeretetét. El kell mondjam, ezek a fiatalok a turné minden pillanatát hivatásszerű komolysággal élték meg. Nem volt egyetlen fegyelmezetlenség sem. Így aztán a kórust a híre mindenütt megelőzte, a koncerteknek is híre ment. A kórustagok pedig elvitték magukkal az élményt, a siker ízét saját szűkebb környezetükbe. Így ennek az alkalmi együttesnek még az is lehet az eredménye, hogy az ifjú énekesek a szűkebb pátriájukban rendszeresen énekelnek továbbra is, s akár újabb énekkarokat is alapítanak...? Hiszen megtapasztalták a kóruséneklés értékét, a közösségi lét erejét. Így a Nemzeti Ifjúsági Kórus hatása áttételeken keresztül, de hatással lehet az egész magyar kórusélet további alakulására. Ez pedig nem lehet mindegy azoknak, akiknek fontos, hogy milyen lesz a következő évtizedek magyar fiataljainak élete!

- *Mindez ismét a kórusmozgalomra irányíthatja a figyelmet.*
- Igen, hiszen fontos például arról is beszélünk, hogy Magyarországon a hivatásos énekkarok utánpótlás-nevelése nincs szakszerűen megoldva. Szomorú példa, hogy a Zeneakadémián a magánének szakos hallgatókat nem engedik énekelni az Alma Mater Kórusban. Micsoda veszteség, nekik! Tudvalevő, hogy a magánének szakosok jelentős része végső soron nem szólista lesz, hanem – többek között – egy hivatásos kórusban kap majd állást. S ott ugyanolyan fontos a vokális felkészültség és az alkalmazkodni tudás. Erre pedig az egyetemi évek alatt kellene felkészülni.

- *Másképp kell énekelni szólistaként, mint kórusban?*
- Nem. Csakhogy az énekkarban más fajta alkalmazkodásra van szükség. Ugyanazzal a figyelemmel, technikával, zeneiséggel kell énekelni. S a környezetre sokkal jobban kiterjedő odafigyelésre, intenzívebb zenei jelenlétre van szükség.

Hiszen több énekes hozza létre a homogén hangzást. Talán mindez még inkább komplex feladatot jelent, mint szólistaként énekelni. S bizony, egy bizonyos szintig a műkedvelő énekkarokkal is el kell érni ugyanezt, mert a hangzás általános minősége határozza meg, mennyire képesek hatni a hallgatóságra.

Sajnos, a felnőtt műkedvelő kórusok száma is csökkent az utóbbi évtizedekben. Ez részben annak a következménye, hogy az iskolai kórusok száma kevesebb lett, valamint hogy a támogatás folyamatossága komolyan megcsappant. Másik érezhető változás az, hogy a korábbi nagy létszámú énekkarok helyett manapság inkább kis létszámú kamarakórusok alakulnak.

- *A mostani pályázati támogatás azonban jelent e téren némi segítséget...*
- Reményeink szerint elindul ismét a fejlődés! Sajnos azonban az sem segít, hogy korábban gyakoribbak voltak azok az alkalmak, amikor az együttesek meg tudták mutatni a tudásukat, és meghallgattak más kórusokat is. Ma ezek a társulatok kicsit magukra vannak hagyva, kevésbé akad arra módjuk, hogy nem versenyszerű fesztiválokat, találkozókat szervezzenek. Egyébként maga Kodály Zoltán sem volt a kórusversenyek híve, úgy vélte, az énekkarok teljesítményét nem lehet úgy mérni, mint a lóversenyt, amelyik lónak hosszabb az orra az ér be elsőnek...

Mindennek az a következménye, hogy bár találni kiválóan működő iskolai kórusokat, ha egy fiatal kikerül az iskolából, csak akkor keres magának másik kórust, hogyha korábban az éneklésben jól érezte magát. Ha nem ez történt, és erre nagyon sok példa van nálunk(!) - messzire elkerüli a felnőtt kórust is. Fontos tehát, hogy a kórusban folytatott munka a benne részt vevők számára maradandó élményt jelentsen, hogy ennek során megtapasztalják a közösségi ének emberformáló erejét. Ha ez megtörténik, akkor a tagok felnőtt életükben is igényelni fogják a kórusi létet, mert hiányozni fog neki ez a fajta alkotó együttlét.

- *Mennyiben hat vissza az énekkarban résztvevők személyiségére az éneklés?*
- Ha egészségesen működik az énekkar, ha nem nyomás alatt, hanem élményként, szeretetből, jó motivációval énekelnek – mindez függ a környezettől és a szakmai vezetőtől – akkor feltétlenül visszahat a résztvevők személyiségére. Hiszen megtapasztalják, milyen jó egy pozitív közösség tagjának lenni, s az együttes alkotás gazdagítja az érzelmi világot is. Az éneklés – később bármely hivatást választ is valaki –, mindenre hatással van. Ha jó egy kórus, akkor segíti a személyiség mind teljesebb kibontakoztatását. S bár végül kevesen lesznek hivatásos kórusok tagjai, az együttes éneklés segít abban, hogy később is életük részévé váljon a zene. A hétköznapok minden részét átfonják az így szerzett

élmények, hiszen ezáltal gazdag, sokrétű érzelmi közegben létezhetnek. Mindez segít akkor is, amikor szelektálni kell a problémák között vagy türelemmel fordulni különböző helyzetekben egymás felé, s toleranciával, béketűrőssel viselni a váratlan élethelyzeteket. A közös munka könnyebbé teszi az egymással való kommunikációt is.

Kodály Zoltán: **Öregék (7:18)**

<https://www.youtube.com/watch?v=ME9kXMMjnsW>

Debrecen Kodály Kóru, vezényel: Erdei Péter

Kodály: Vegyeskarok I. (1903-1936)

© 2005 HUNGAROTON RECORDS LTD.

- *Mi az, amiben másként kell ma egy kórust irányítani, mint amikor Ön kezdte ezt a hivatást, ötven évvel ezelőtt?*
- A zeneművekhez való hozzáállás nem változik. Ma is, ahogy mindig, megpróbálom a szerző iránti alázattal és tisztelettel megközelíteni a darabokat. Az változik csak, hogy hogyan osztom be az időt. Tisztában kell lenni azzal, hogy mára már nagyon felgyorsult az élet. Közben pedig az időnkkel nem tudunk elég jól gazdálkodni... A régebben heti két próbával működő kórusok közül sokan mára ezt a számot egyre csökkentették... Karnagyként még jobban fel kell készülnöm, hogy ne akadjanak üresjáratok a próbán. S akkor leszünk eredményesek, ha sokkal hosszabb távra tervezünk, mint korábban. Ha sikeres szeretnék lenni, megbízható tervekkel kell előállnom. S arra figyelni, hogy ne vigyem túlzásba a karnagi elvárásokat, azonban túl kevés se legyen, mert az is többet árt, mint használ...
- *Milyenek látja a hazai karnagyképzés helyzetét?*
- Ma már sokan a vidéki egyetemeken zeneművészeti karaira jelentkeznek, s elég nagy vonzerővel bírnak a külföldi képzések is, mert az uniós országokban sikeres felvétel esetén tandíjmentes képzésben részesülhetnek a szerencsések. Színesebb a paletta, mint korábban, s nagyon jónak tartom, hogy például a fővárosi hivatásos énekkarok vezetői lehetőséget ajánlanak a Zeneakadémia hallgatóinak, hogy alkalmanként megfigyelőként vagy aktív vezetőként megtapasztalják, mit jelent egy ilyen társulattal dolgozni. Egyre több a karvezető verseny, a Zeneakadémia is évente rendez ilyen seregszemlét, amelyen mindig rengeteg lehet tanulni, s látni a feljövő fiatalok felkészültségét. A nemzetközi karnagyképzésről én magam jövő nyáron fogok friss képet kapni, amikor Hongkongban egy különösen magas igényű karvezetőversenyen látom el a zsűri elnöki teendőket.
- *S merre tovább magyar kórusmozgalom?*

- Úgy vélem, a jobbító szándék sokakban megvan, talán lassan a feltételek is adottá válnak, s akkor megtalálják az előre vivő utat. Talán végre egy pozitív periódus elején tartunk, amelyhez hozzátartozik, hogy a magyar zeneszerzők kórustermése állandó vonzerőt jelent a szakemberek és az énekkarok számára. Így talán majd tényleg többen vesznek részt a közös éneklésben... Ha nem is fakadnak feltétlenül dalra naponta, de legalább az életük szerves részévé válik a zene.

Réfi Zsuzsanna

Függelék:

***VALÓRA VÁLTOTTA A HOZZÁ FÜZÖTT REMÉNYEKET A NEMZETI IFJÚSÁGI KÓRUS**

Mind az öt helyszínen vastappsal fogadta a közönség a Nemzeti Ifjúsági Kórus fellépéseit. A 62 fiatal alkotta együttes egyhetes intenzív felkészülés után indult az öt állomásból álló turnéra, hogy bemutatkozzon a keszthelyi, a bécsi, a galántai, a budapesti és a kecskeméti közönség előtt is. A Kodály-emlékév alkalmából a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézete az Emberi Erőforrások Minisztériuma támogatásával először szervezhette meg a kéthetes programot, azonban minden résztvevő és a koncertek elragadtatással nyilatkozó közönsége is bízik a folytatásban.

A programot tavaly decemberben, Kodály Zoltán születésnapján hirdette meg a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Kodály Intézete. A kórus tagjait a beküldött felvételek, illetve egy budapesti és egy kecskeméti meghallgatás alapján választotta ki a két szakmai vezető: Erdei Péter Érdemes Művész, Liszt-és Bartók-Pásztory-díjas karnagy és Nemes László Norbert Bartók-Pásztory-díjas karnagy. Magyarország minden szegletéből, valamint a Felvidékről, Kárpátaljáról, Erdélyből és a Vajdaságból is érkeztek fiatalok az együttesbe. A zenei tanulmányokat folytatók vagy már zenei végzettséggel rendelkezők mellett építész- és vegyészhallgató, IT-menedzser, ipari termék- és formatervező, gazdálkodó is bekerült a

kórusba. A felkészülés összekovácsolta a csapatot, amit tovább erősített a koncertturné rendkívüli sikere.

A kodályi zenepedagógiában meghatározó szerepe van a közösségi élményt adó kóruséneklésnek, megtisztelő és megható, hogy Kodályné Péczely Sarolta asszony vállalta e fontos program fővédnökségét, hiszen ő élő kapocs Kodály szellemisége és a mai fiatalok zenei nevelése között – emelte ki dr. Vigh Andrea a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem rektora.

A felkészülés egész időszakát a közös akarat és a minőségre törekvés határozta meg, s ezt tükrözte a koncerteken nyújtott teljesítmény is. Az az energia, átélés és szeretet, amellyel a kórus megszólaltatta a műsort, azt támasztja alá, hogy a programot folytatni kell. A kórusmunka megsokszorozza a felelősségtudatot és az önfegyelmet is. Nagyszerű volt e fiatalokkal muzsikálni, mert mindezt élesben is tapasztaltunk. Ezeknek a fiataloknak – akik egészen különböző helyekről és életkörülmények közül érkeztek – a kórus kiváló alkalmat nyújt arra, hogy megtanulják egymást elfogadni, egymáshoz alkalmazkodni a közös cél érdekében. Nagyon rövid idő alatt kell úgy összecsiszolódniuk, hogy az eredmény egy magas szintű produkció legyen, de közben életre szóló élményeket is szerezhetnek – hangsúlyozta Erdei Péter Liszt-díjas karnagy.

A felkészülés hetében a hétköznapokon kétszer háromórányi, szombaton és vasárnap egy háromórás próba szerepelt a programban, ami kemény munkát jelentett az énekesek számára. Szükség is van ennyi időre, hiszen a repertoárban két ősbemutató is helyet kapott, amelyekkel most találkoztak először a kórustagok is. Orbán György az idősebb zeneszerző-generációt képviseli, Varga Judit a széles műfaji skálán mozgó fiatalabb nemzedékhez tartozik, műveik a kortárs zene két irányzatát mutatják be. A kórus Kodály Zoltán művei mellett nagy hangsúlyt helyez a kortárs magyar szerzők megszólaltatására is, így elhangzik majd Bella Máté, Kocsár Miklós és Vajda János egy-egy műve is.

Orbán György Da pacem című műve romantikus líraiságot áraszt, amelyben a tonális harmóniák különleges alakzatokban és egymásutániségben vannak jelen. Varga Judit kompozíciója a mai kórusművészet legprogresszívebb irányzatához tartozik. Úgynevezett hangfürtökből építi fel a művet, de különleges színfoltként megszólalnak a természet hangjait utánzó hangzások is – jellemezte Nemes László Norbert karnagy az új műveket.

A repertoárban Mendelsshon dalain, Kodály Zoltán Este és Molnár Anna című művein kívül kortárs szerzők alkotásai is szerepeltek. Orbán György (Da Pacem) és Varga Judit (The Night) a kórus felkérésére komponáltak egy-egy új művet, mellettük Bella Máté és Vajda János korábbi alkotásai, valamint az amerikai Z.Randall Stroope kórusműve is felcsendült. Nagy öröm volt a kórus számára, hogy a szerzők közül Varga Juditot, Bella Mátét és Vajda Jánost is köszönthették a koncerteken, a budapesti hangversenyt pedig

megtisztelte a jelenlétével a program fővédnökségét vállaló Kodály Zoltánné Péczely Sarolta is.

Egy csodálatos időszak ért véget, de nagyon remélem, hogy lesz folytatás, és nem egy egyszeri alkalom, hogy a Nemzeti Ifjúsági Kórus együtt énekelt. Izgalmas, fárasztó napokon vagyunk túl, de minden este újjászülettünk – értékelte a programot Nemes László Norbert, a Kodály Intézet igazgatója.

A Nemzeti Ifjúsági Kórus 2018 az Emberi Erőforrások Minisztériuma támogatásával, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem közreműködésével, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Kodály Intézete szervezésében valósult meg.

További információ: Kállai Erzsébet, tel.: 06-20-293-09-30, e-mail: nik@kodaly.hu

Gunity Gábor nagyfelbontású fotói az alábbi linkről letölthetőek:
https://drive.google.com/drive/folders/1m7_GegFd72ZrfR5ygPac73m8aCioAV47

https://drive.google.com/drive/folders/1Q9uoRIMNioYGP6d3fwJvck1pJ_VR0o35

Weboldal: nemzetiifjusagikorushu.hu
Facebook: [https://www.facebook.com/nemzetiifjusagikorushu/](https://www.facebook.com/nemzetiifjusagikorushu)